

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารวิชาการ

สถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5

THE RELATIONSHIP BETWEEN DIGITAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND THE
EFFECTIVENESS OF ACADEMIC AFFAIRS ADMINISTRATION IN EDUCATION INSTITUTION
UNDER SPECIAL EDUCATION BUREAU GROUP FIVE

สุวิมล ภูณาริ¹

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 288 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficiency)

ผลการศึกษา พบว่า ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 อยู่ในระดับมาก และผลการศึกษาตามสมมติฐาน พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลมีความสัมพันธ์เชิงบวกโดยรวมและมีความสัมพันธ์เชิงบวกทุกด้านกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำดิจิทัล, ประสิทธิผลการบริหารวิชาการ, สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, วิสัยทัศน์ดิจิทัล

¹ นักศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษา สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

Abstract

The purpose of this research 1) study the level of academic administration and 2) identify guidelines for academic administration in schools within the educational quality development network in Chedi Luang and Tha Ko subdistricts, Mae Suai District, under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2, in five areas: 1) school curriculum development, 2) learning process development, 3) research for educational quality development, 4) development and promotion of learning resources, and 5) development of the internal quality assurance system. The study population consisted of 123 teachers. Data collection instruments included Likert scale questionnaires, checklists, and open-ended questionnaires. Statistical analysis included percentages, means, and standard deviations.

The results of the study revealed that the overall level of digital leadership and level of effectiveness in academic administration of school administrators under the Special Education Bureau Group 5 was at a high level. Hypothesis testing showed that digital leadership had a positive overall relationship and positive correlations in all aspects with the effectiveness of academic affairs administration in schools under the Special Education Bureau Group 5, with statistical significance at the 0.01 level.

Keywords : Digital leadership, The effectiveness of academic affairs administration, Special education bureau, Digital vision

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยเฉพาะมาตรา 54 กำหนดให้รัฐจัด, ส่งเสริม และสนับสนุนการศึกษาทุกระดับอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญตามความถนัด และเรียนฟรี 12 ปีตั้งแต่อ่อนวัยเรียนจนจบภาคบังคับ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ รูปแบบการศึกษาในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตค่อนข้างมาก แต่ผู้ที่อยู่ในวงการศึกษามีส่วนใหญ่อยู่นักเรียนในหน่วยงานราชการ ซึ่งยึดติดอยู่กับกรอบของราชการที่ถูกกำหนดไว้มาเป็นระยะเวลายาวนาน จนทำให้ไม่สามารถมองเห็นปัญหาได้ และการศึกษาเป็นเรื่องของการลงทุน ซึ่งรัฐไม่สามารถลงทุนได้ทั้งหมด การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาจึงต้องใช้พลังการมีส่วนร่วมจากคนที่อยู่นอกวงการการศึกษา เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนกับภาครัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งรัฐส่วนกลางท้องถิ่น และภาคเอกชน โดยคำว่า "ภาคเอกชน" หมายถึงใครก็ตามที่ไม่ใช่รัฐ และอาจจะเรียกแตกต่างกัน เช่น ชุมชน สมาคม หรือบริษัทห้างร้าน เป็นต้น (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาด้านแบบไว้ประการหนึ่ง ได้แก่ ต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการและใช้คำภาษาอังกฤษว่า Instructional leadership พร้อมกับขยายความว่าเป็นผู้ที่ต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริม และสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียน การสอนที่เป็นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวางแผนนโยบาย และยุทธศาสตร์เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจนเป็นผู้สร้างพลังความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ รวมทั้งในโลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปทุก ๆ ด้าน อย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันที่รุนแรง องค์กรต่าง ๆ จะต้องปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ที่ดำเนินไป การขับเคลื่อนองค์กรต้องอาศัยการมีผู้นำที่ดีและเก่งมีความรู้ มีความสามารถมีวิสัยทัศน์ในการกำหนดทิศทางขององค์กร เพื่อให้ทีมงานผู้ตามเป็นผู้ที่เดินอยู่ในทิศทางที่ผู้นำกำหนด (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2562)

ยุคดิจิทัลเป็นยุคกระแสหลักของโลกนับจากทศวรรษนี้ การไม่เปลี่ยนแปลง ยึดติดกับอะไรเดิม ๆ จะทำให้องค์กรล้าหลัง ด้อยพัฒนา สุดท้ายองค์กรเหล่านั้นก็ย่อมล่มสลายลง การศึกษาไทยจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนนำดิจิทัลมาใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สถานศึกษาต้องนำดิจิทัลเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนรู้รวมถึงการมีคลังสื่อดิจิทัล เพื่อให้ นักเรียนสามารถเข้ามาใช้เพื่อพัฒนาตนเองได้ในทุกที่ทุกเวลา อนันต์ วรจิตพงศ์ (2561) ซึ่งสอดคล้องกับ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2561) ที่กล่าวว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีไม่เพียงแต่มีบทบาทต่อการดำเนินชีวิต แต่ยังมีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้ต่อผู้เรียนในสถานศึกษาแบบองค์รวม ไม่ว่าจะเป็นสมาร์ทโฟน (Smartphone) แท็บเล็ต (Tablet) คอมพิวเตอร์พกพา

(Notebook) นอกจากนี้เทคโนโลยีดิจิทัลยังมีผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การบริหารกิจการนักเรียน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งงานของสถานศึกษาในทุกๆ ด้านจะต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) เพื่อสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ในงานด้านต่างๆ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดภารกิจสำคัญในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

ผู้บริหารยังต้องเป็นผู้ที่มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของงานวิชาการอยู่เสมอ เป็นผู้บริหารการศึกษาที่เป็นผู้นำทางวิชาการอย่างแท้จริง การศึกษาจึงจะเจริญก้าวหน้า (ธีระ รุญเจริญ, 2550) บทบาทความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญต่อความสำเร็จโดยตรงของสถานศึกษา กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่ดี มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน รวมทั้งแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่เสมอ การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจที่สำคัญของการบริหารโรงเรียนตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียน คณะครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

เด็กพิเศษหรือผู้เรียนในยุคดิจิทัลมีความจำเกี่ยวกับภาพ (Visual memory) และประมวลผลข้อมูลจากภาพได้ดีกว่าข้อความตัวหนังสือ ชอบมองภาพที่มีสีสันสดใสมากกว่าสีมืดๆ ทึม ๆ ชอบการเรียนรู้ผ่านรูปภาพ คลิปวิดีโอที่มีภาพเคลื่อนไหว (Visual learner) และรับรู้ความรู้สึกจากการเคลื่อนไหวร่างกาย (Kinesthetic learner) มากกว่าเรียนรู้จากการฟังครูสอนหรืออธิบาย (Auditory learner) ดังนั้น เด็กเล็กหรือเด็กพิเศษที่ยังอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่เป็นแต่คุ้นเคยการใช้สื่อดิจิทัล จึงไม่สนใจการเรียนรู้จากการอ่านหนังสือ (Reading learner) เพราะทำยากกว่าการใช้นิ้วเลื่อนบนหน้าจอคอมพิวเตอร์หรือการดูคลิปวิดีโอ เป็นผลให้ในระยะยาวเด็กจะตั้งใจเรียนในห้องเรียนน้อยลง และไม่สนใจการเรียนรู้จากการอ่านหนังสือ (Ian Jukes, 2013) ผู้บริหารสถานศึกษาครูและผู้บริหาร จึงควรเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนยุคดิจิทัล โดยพัฒนาให้ผู้เรียนให้มีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างก่อนการเริ่มใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีการเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม เข้าใจอารมณ์ตนเองและผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ซึ่งจะทำให้ได้รับการยอมรับทางสังคม (social recognition) รู้สึกมีความสุข มีคุณค่า นำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนและการทำงานต่อไป (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, 2558)

ในขณะเดียวกันอุปสรรคของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ นั้นมีหลายประการ เช่น การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล, ทักษะการใช้เทคโนโลยีไม่เพียงพอ, การขาดวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล, การขาดความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและงบประมาณ, และการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมองค์กร ซึ่งอาจเกิดจากผู้บริหารสถานศึกษาบางท่านอาจยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยี ดิจิทัล รวมถึงทักษะในการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัล การขาดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาและการบริหารจัดการ สถานศึกษา การขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี เช่น อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง, อุปกรณ์คอมพิวเตอร์, และซอฟต์แวร์ที่จำเป็น รวมถึงงบประมาณที่ไม่เพียงพอสำหรับการลงทุนด้านเทคโนโลยี นอกจากนี้การ เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรจากแบบเดิมไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัลนั้นเป็นเรื่องที่ท้าทาย และอาจต้องใช้เวลาในการปรับตัว ครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนอาจยังไม่พร้อมที่จะปรับตัวเข้าสู่การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียน การสอนและการบริหารจัดการทุกสิ่งที่กล่าวมานั้นล้วนเป็นข้อจำกัดที่สำคัญที่ส่งต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารวิชาการ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2568)

ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 เล็งเห็นว่า การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและการเรียนการสอน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษให้มีความเท่าเทียมและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข เป็นสิ่งสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในปัจจุบันต่อการบริหารงาน วิชาการในสถานศึกษา ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายจนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลการบริหารวิชาการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 เพื่อเป็นแนวทางในการ พัฒนาการบริหารงานวิชาการ และเกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนของครู พร้อมทั้งการปฏิบัติงานของ ผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา พิเศษ กลุ่ม 5
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพ การบริหารบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารวิชาการสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 โดยมีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารวิชาการสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 กำหนดเนื้อหา ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยใช้ขอบข่ายการสังเคราะห์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการแจกแจงความถี่จากหลายแหล่งข้อมูล ต้องประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความเข้าใจในการใช้ดิจิทัล (Digital Literacy), ด้านการทำงานร่วมกัน (Collaboration), ด้านการพัฒนานวัตกรรม (Innovation), ด้านวิสัยทัศน์ (Vision) และด้านการสื่อสาร (Communication) ส่วนประสิทธิผลการบริหารวิชาการ ผู้วิจัยใช้ขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานวิชาการตามที่กำหนดในกฎกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) ได้ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการจัดการหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียน ด้านการแนะแนวการศึกษา และด้านการนิเทศและประกันคุณภาพการศึกษา

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าบริหารงานวิชาการ และครูผู้สอน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 ปีการศึกษา 2568 จำนวนทั้งสิ้น 1,137 คน จำแนกเป็นหัวหน้าบริหารงานวิชาการ 18 คน และครูผู้สอน 1,119 คน จากทั้งหมด 18 โรงเรียน(สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2568)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าบริหารงานวิชาการ และครูผู้สอน สังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 288 คน จากวิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย (simple random sampling) ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970)

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

1) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความเข้าใจในการใช้ดิจิทัล, ด้านการทำงานร่วมกัน, ด้านการพัฒนา นวัตกรรม, ด้านวิสัยทัศน์, ด้านการสื่อสาร

2) ประสิทธิผลการบริหารวิชาการสถานศึกษา จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ, ด้านการจัดการหลักสูตร, ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน, ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ, ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียน, ด้านการแนะแนวการศึกษา, ด้านการนิเทศและประกันคุณภาพการศึกษา

สมมติฐานงานวิจัย

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5

แนวคิดทฤษฎี

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารวิชาการสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการวิจัยครั้งนี้

1. ภาวะผู้นำดิจิทัล

ความหมายของภาวะผู้นำดิจิทัล

ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์ (2564) ได้ให้ความหมายของ ภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกในการสร้างความร่วมมือกับคณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีทักษะที่จำเป็นสามารถพัฒนาตนเองให้ดำเนินชีวิตอยู่ในยุคดิจิทัลได้อย่างมีคุณค่าและมีความสุข

ชัตสกร พิกุลทอง (2565) ได้ให้ความหมายของ ภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ค่านิยมและทิศทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีความสามารถในการคาดการณ์ มีการตัดสินใจตามความเชื่อและค่านิยมของตนเองโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กรเป็นสำคัญ รวมทั้งมีการส่งเสริมให้บุคลากรใช้เทคโนโลยี อุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ ในการพัฒนางานในหน้าที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

พิชญ์พิมล สุนทระวงศ์ (2565) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง กระบวนการหรือความสามารถ หรือพฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนใช้อิทธิพลและอำนาจที่มีกระตุ้น ให้บุคลากรในหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่ด้วยความกระตือรือร้นและเต็มใจ โดยผู้นำมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถในการนำกระบวนการทางดิจิทัลมาใช้อย่างเหมาะสม

อาภาภรณ์ ภูศรี (2565) ได้ให้ความหมายของ ภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำดิจิทัลมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา นำความรู้ความสามารถและทักษะกระบวนการหรือวิธีการต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษา

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าว จึงสามารถสรุปความหมายของภาวะผู้นำดิจิทัลหมายถึง คุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงการมีวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในการกำหนดค่านิยมและทิศทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีขั้นตอนเป็นระเบียบแบบแผนในการติดตามดูแลให้เกิด

การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ รวมทั้งมีการส่งเสริมให้บุคลากรใช้เทคโนโลยี อุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ ในการพัฒนางานในหน้าที่ มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ความสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัล

จิระนันท์ มูลมาตร (2564) ได้สรุปว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำดิจิทัล เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์สามารถนำเทคโนโลยีมาพัฒนาสถานศึกษาเหมาะสมกับบุคลากรสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา มีความเข้าใจความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ยอมรับการเปลี่ยนแปลงพร้อมเรียนรู้การนำแพลตฟอร์มมาใช้ในการบริหาร เปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้นำที่ใช้การสั่งการมาเป็นการโค้ชและให้คำแนะนำ มีความยืดหยุ่นในการบริหารงานใช้เทคโนโลยีมาเพื่ออำนวยความสะดวก และสร้างสารสนเทศที่ใช้ร่วมกันได้ในหลายกลุ่มงานของสถานศึกษา ไม่สร้างภาระแก่บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำสารสนเทศที่ได้มาปรับปรุงและใช้ประโยชน์อย่างเป็นระบบได้

พิชญ์พิมล สุนทวงศ์ (2565, หน้า 32 - 33) ได้สรุปว่าเกี่ยวกับความสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัล คือเป็นการเปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบของผู้นำที่มีภาวะผู้นำและเป็นที่ต้องการของสังคมในยุคปัจจุบัน มีความจำเป็นที่จะต้องกระตุ้นและเอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของคนและการปฏิบัติงานไปในทางที่ดีขึ้น และผู้นำจะต้องสามารถเปลี่ยนแปลงความต้องการที่ตอบสนองและแนวทางให้องค์กรประสบความสำเร็จพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม

สรุปได้ว่า ความสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง ภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารและขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จและรู้จักการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมได้อย่างหลากหลาย รวมทั้งการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่ออำนวยความสะดวก ในการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล

ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล และค้นคว้าเอกสารงานวิจัยและแนวคิดของนักวิชาการ มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ โดยสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา จากเอกสารที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 แหล่ง ตามแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย 13 แหล่ง ได้แก่ ณัฐวีร์ ตันติสังจธรรม, ชัยพัชร เลิศรักษาวิกุล และคณะ (2564) ชีวิน อ่อนละอ และคณะ (2563) สุกัญญา แซ่ม้อย (2561) GDS (2022) Staff Writer (2022) Anjan Pathak (2022) Kane C. G. (2018) Esther Shein (2021) Pakorn AJ Leesakul (2018) Sullivan, L. (2018) Zhu, P. (2014) Broadribb, K. (2014) Sheninger, E. (2013) โดยการแจกแจงความถี่ จากหลายแหล่งข้อมูลและสรุปผลโดยใช้เกณฑ์ความถี่ตั้งแต่ 7 ขึ้นไป ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านความเข้าใจในการใช้ดิจิทัล (Digital

Literacy) 2) ด้านการทำงานร่วมกัน (Collaboration) 3) ด้านการพัฒนานวัตกรรม (Innovation) 4) ด้านวิสัยทัศน์ (Vision) 5) ด้านการสื่อสาร (Communication)

2. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ

ในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงยึดตามกรอบขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการตามขอบข่ายและภารกิจงาน 7 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ, ด้านการจัดการหลักสูตร, ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน, ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ, ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน, ด้านการแนะแนวการศึกษา, ด้านการนิเทศและประกันคุณภาพการศึกษา

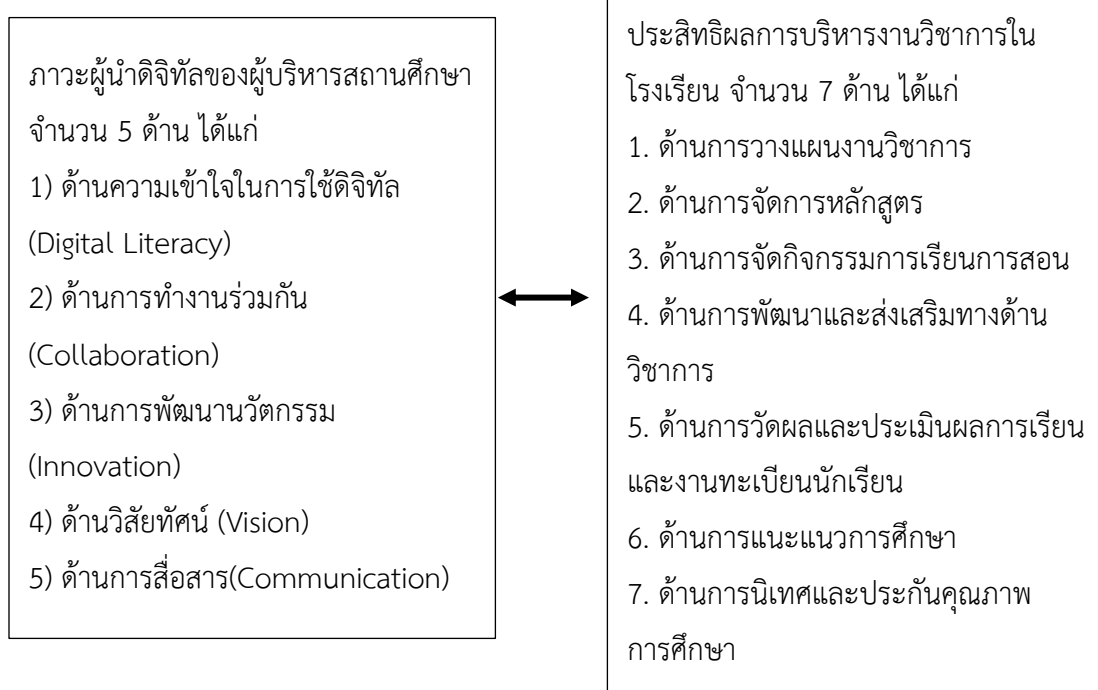
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จตุพร ทองจิตร (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ 3) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกทุกด้านกับการบริหารงานวิชาการ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูง เท่ากับ .894 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 4) ภาวะผู้นำดิจิทัลส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ

นฤตม เอ่งฉ้วน และจิตติมา วรรณศรี (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัย พบว่า 1. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ 2. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลกับการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง

ฤทธิกร โยธสิงห์ (2563, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) การบริหารงานวิชาการในสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ 3) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการในสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ได้ โดยมีประสิทธิภาพการพยากรณ์ร้อยละ 86

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้มีผู้ศึกษาระเบียบวิธีวิจัยอย่างเป็นระบบ โดยมีประชากรคือ หัวหน้าบริหารงานวิชาการและครูผู้สอนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 ปีการศึกษา 2568 จาก 18 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 1,137 คน แบ่งเป็นหัวหน้าบริหารงานวิชาการ 18 คน และครูผู้สอน 1,119 คน สำหรับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดโดยใช้สูตรของ Krejcie และ Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน 0.05 ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 288 คน เพื่อเป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในลักษณะเลือกตอบ (Check-list) ครอบคลุมด้านสถานภาพ กลุ่มสถานศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2560) เพื่อประเมินภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารใน 5 ด้าน และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา ซึ่งใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามรูปแบบของ Likert Scale โดยครอบคลุมขอบข่ายการบริหารงานวิชาการรวม 7 ด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้วิธีทางสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของตัวแปรภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 และข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปและเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบข้อคำถามของการวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 โดยใช้สถิติพื้นฐานหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 278)				
ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านความเข้าใจในการใช้ดิจิทัล (Digital Literacy)	4.382	.676	มาก	5
2. ด้านการทำงานร่วมกัน (Collaboration)	4.471	.664	มาก	1
3. ด้านการพัฒนานวัตกรรม (Innovation)	4.408	.687	มาก	2
4. ด้านวิสัยทัศน์ (Vision)	4.407	.767	มาก	3
5. ด้านการสื่อสาร (Communication)	4.404	.715	มาก	4
ภาพรวม	4.415	.659	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.415$, S.D. = .659) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการทำงานร่วมกัน (Collaboration) อยู่ในระดับมาก

($\bar{x} = 4.471$, S.D. = .664) ส่วนด้านที่มีระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาน้อยที่สุด คือ ด้านความเข้าใจในการใช้ดิจิทัล (Digital Literacy) อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.382$, S.D. = .676)

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 278)

ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษา	$\bar{x}$	SD	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการวางแผนงานวิชาการ	4.529	.547	มาก	4
2. ด้านการจัดการหลักสูตร	4.509	.548	มาก	6
3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.556	.513	มาก	2
4. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ	4.497	.558	มาก	7
5. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนและ งานทะเบียนนักเรียน	4.533	.516	มาก	3

(n = 278)

ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษา	$\bar{x}$	SD	ระดับ	อันดับ
6. ด้านการแนะแนวการศึกษา	4.528	.606	มาก	5
7. ด้านการนิเทศและประกันคุณภาพการศึกษา	4.574	.498	มาก	1
ภาพรวม	4.533	.88	มาก	

จากตาราง 2 พบว่า โดยภาพรวมประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.533$, S.D. = .88) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ด้านการนิเทศและประกันคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.574$, S.D. = .498) น้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.497$, S.D. = .558)

ส่วนที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 โดยใช้สถิติใช้ในการวิเคราะห์จะใช้การทดสอบ

ความสัมพันธ์ของตัวแปรสองตัวที่เป็นอิสระต่อกัน โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ตาราง 3 แสดงผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5

(n = 278)

ภาวะผู้นำดิจิทัล	ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา			
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์	ทิศทาง
1. ด้านความเข้าใจในการใช้ดิจิทัล (Digital Literacy)	.731**	.000	สูง	เดียวกัน
2. ด้านการทำงานร่วมกัน (Collaboration)	.727**	.000	สูง	เดียวกัน
3. ด้านการพัฒนานวัตกรรม (Innovation)	.802**	.000	สูง	เดียวกัน
4. ด้านวิสัยทัศน์ (Vision)	.791**	.000	สูง	เดียวกัน
5. ด้านการสื่อสาร (Communication)	.789**	.000	สูง	เดียวกัน
ภาวะผู้นำดิจิทัลโดยรวม	.818**	.000	สูง	เดียวกัน

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลโดยรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่า r เท่ากับ .818 แสดงว่ามีความสัมพันธ์ระดับสูงในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าสถานศึกษาผู้บริหารมีภาวะผู้นำดิจิทัลสูงจะมีประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเพิ่มขึ้นในระดับสูง

สรุปผลการวิจัย

การศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารวิชาการสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 โดยภาพรวมภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 อยู่ในระดับมาก

2. ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

3. การทดสอบสมมติฐาน ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5

อภิปรายผลการวิจัย

สมมติฐาน ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5

ภาวะผู้นำดิจิทัลโดยรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของจตุพร ทองจิตร (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกทุกด้านกับการบริหารงานวิชาการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤตม เอ่งฉ้วน และจิตติมาวรรณศรี (2565) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของชลนิชา ศิลาพงษ์ (2564, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้สอนมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้นจากสมมติฐาน "ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 สามารถอภิปรายได้ 4 ประเด็นดังนี้

1. ความสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัลต่อการบริหารงานวิชาการ ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานศึกษาแบบองค์รวม และส่งผลกระทบโดยตรงต่อการบริหารงานวิชาการและการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลจะมีความสามารถในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) มาสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการตัดสินใจและการจัดการความรู้ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

2. บทบาทในการขับเคลื่อนนวัตกรรมการเรียนรู้ ภาวะผู้นำดิจิทัลประกอบด้วยด้านการพัฒนานวัตกรรม (Innovation) และด้านวิสัยทัศน์ (Vision) ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการนำเทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในการจัดการกรรมการเรียนการสอน สิ่งนี้ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการบริหารวิชาการ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กพิเศษที่ต้องการการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัลและภาพเคลื่อนไหว (Visual learner) มากกว่าการฟังหรืออ่านแบบเดิม

3. การสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน องค์ประกอบด้านการทำงานร่วมกัน (Collaboration) ในภาวะผู้นำดิจิทัล ช่วยให้เกิดการสร้างเครือข่ายและการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการนิเทศและประกันคุณภาพการศึกษา รวมถึงการวางแผนงานวิชาการที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ความเชื่อมโยงกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการความเข้าใจในการใช้ดิจิทัลของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ (ครอบคลุมทั้ง 7 ด้าน เช่น การวางแผนงานวิชาการ, การจัดการหลักสูตร, การนิเทศ) ในมิติต่างๆ ดังนี้

1) การยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน: ผู้บริหารที่มีความเข้าใจด้านดิจิทัลจะสามารถส่งเสริมและสนับสนุนการใช้สื่อดิจิทัลและนวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับ "เด็กพิเศษ" ที่มักจะเรียนรู้ผ่านรูปภาพและวิดีโอได้ดีกว่าข้อความตัวหนังสือ

2) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ: ทักษะด้านดิจิทัลช่วยให้การวางแผนงานวิชาการและการนิเทศติดตามเป็นระบบและต่อเนื่องมากขึ้น โดยเฉพาะในบริบทของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 ที่ต้องการความเท่าเทียมและศักยภาพในการดำรงชีวิตของผู้เรียน

3) การแก้ไขอุปสรรคทางการบริหาร: การที่ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยี (Digital Literacy) จะช่วยลดข้อจำกัดหรืออุปสรรคสำคัญ เช่น การขาดทักษะการใช้เทคโนโลยีที่เพียงพอ หรือการขาดความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการบริหารวิชาการ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผล ดังนี้ ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความเข้าใจในการใช้ดิจิทัล (Digital Literacy) ด้านการทำงานร่วมกัน (Collaboration) ด้านการพัฒนานวัตกรรม (Innovation) ด้านวิสัยทัศน์ (Vision) และด้านการสื่อสาร (Communication) มีความสัมพันธ์ระดับสูงในทิศทางเดียวกันกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของจตุพร ทองจิตร (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกทุกด้านกับการบริหารงานวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังตามหลักการและทฤษฎีจากเอกสารวิจัย ดังนี้

1. ความเข้าใจในการใช้ดิจิทัล (Digital Literacy) กับการยกระดับคุณภาพวิชาการ

ผู้บริหารที่มีทักษะความเชี่ยวชาญในการใช้ดิจิทัล (Digital Literacy) จะส่งเสริมการใช้สื่อและนวัตกรรมดิจิทัลมาสนับสนุนการเรียนการสอน ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายมักเป็นผู้ที่ประมวลผลข้อมูลจากภาพเคลื่อนไหวได้ดีกว่าข้อความ ทักษะนี้จึงสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิผลด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดการหลักสูตร

2. การทำงานร่วมกัน (Collaboration) กับการสร้างระบบสนับสนุน

ภาวะผู้นำด้านการทำงานร่วมกันช่วยให้เกิดการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (Networking) และการทำงานร่วมกันอย่างมืออาชีพ ความสัมพันธ์นี้ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งในด้านการแนะแนวการศึกษาและการนิเทศประกันคุณภาพการศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อเป้าหมายเดียวกัน

3. การพัฒนานวัตกรรม (Innovation) กับความก้าวหน้าทางการศึกษา

ผู้บริหารที่กระตือรือร้นในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ๆ มาใช้ และยอมรับความเสี่ยงในการทดลองนวัตกรรม จะส่งผลบวกต่อการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาและนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอน

4. วิสัยทัศน์ (Vision) กับการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์

การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการเปลี่ยนแปลงองค์กรสู่ยุคดิจิทัล เป็นเข็มทิศสำคัญที่เชื่อมโยงกับ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์จะสามารถกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ทำให้โรงเรียนไม่ล้าหลังและบริหารทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า

5. การสื่อสาร (Communication) กับการสร้างความเข้าใจในองค์กร

ความสามารถในการสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัลที่หลากหลายช่วยให้บุคลากรเข้าใจทิศทางและกลยุทธ์ของสถานศึกษา สิ่งนี้ส่งผลต่อประสิทธิผลด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียน เพราะทำให้การสื่อสารข้อมูลและหลักฐานการศึกษามีความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นระบบระเบียบมากขึ้น

จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ระดับสูงที่เกิดขึ้น อภิปรายได้ว่าอาจเป็นผลมาจากภาวะผู้นำดิจิทัลทำหน้าที่เป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ โดยเฉพาะในบริบทของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 5 ที่เทคโนโลยีมีบทบาทสูงในการลดอุปสรรคทางการเรียนรู้และเพิ่มความเท่าเทียม เมื่อผู้บริหารมีภาวะผู้นำดิจิทัลสูงในทั้ง 5 ด้าน ย่อมส่งผลให้ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการทั้ง 7 ด้าน บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านความเข้าใจในการใช้ดิจิทัล (Digital Literacy) สถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อยกระดับทักษะดิจิทัลให้แก่ผู้บริหารและครู โดยเน้นการใช้เครื่องมือดิจิทัลที่ช่วยในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษโดยเฉพาะ เช่น สื่อภาพเคลื่อนไหว (Visual) เพื่อตอบสนองพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่
2. ด้านการพัฒนานวัตกรรม (Innovation) ผู้บริหารควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับเทคโนโลยีใหม่ๆ และสนับสนุนงบประมาณหรือทรัพยากรเพื่อให้ครูได้ทดลองใช้เครื่องมือดิจิทัลในการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อลดข้อจำกัดด้านงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐานที่เคยเป็นอุปสรรค
3. ด้านการทำงานร่วมกันและการสื่อสาร (Collaboration & Communication) ควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางดิจิทัล (Digital Networking) ระหว่างโรงเรียนในกลุ่ม 5 เพื่อแลกเปลี่ยนสื่อการสอนและฐานข้อมูลงานวิชาการ ซึ่งจะช่วยให้การนิเทศและการประกันคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. ด้านวิสัยทัศน์ (Vision) ผู้บริหารควรนำข้อมูลจากการวิจัยนี้ไปจัดทำแผนยุทธศาสตร์ดิจิทัลของสถานศึกษาที่ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ. กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชัดสกร พิกุลทอง. (2565). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. สารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชีวิน อ่อนละอ และคณะ. (2563). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับนักบริหารการศึกษา. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 10(1), 108 - 119.
- ชลนิชา ศิลาพงษ์. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐวีร์ ตันติสังจธรรม, ชัยพัชร เลิศรักษาวิกุล และคณะ. (2564). สรุปสาระหัวข้อสนทนา Digital Leadership. สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2566, จาก <https://stepstraining.co/trendy/digital-leadership>
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดการบริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. (2558). เด็กยุคดิจิทัล. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ (encyclopédie of Education), 57, 79-83.
- นฤตม เองฉ้วน และ จิตติมา วรรณศรี (2565). ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิชญ์พิมล สุนทวงค์. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. สารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิโรจน์ สารรัตนะ และคณะ. (2562). ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 20 (1), 261-271.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2542 (ปรับปรุง พ.ศ.2560), กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). บทบัญญัติด้านการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2660. <https://www.parliament.go.th/library>

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2568). รายงานจำนวนบุคลากรของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.

กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2568). คู่มือการปฏิบัติงานสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร:

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.

ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อนันต์ วรดิพงษ์. (2561). การศึกษารูปแบบดิจิทัลเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. Veridian E-Journal, Silpakorn University. 11, 2: 1200-1215.

อาภาภรณ์ ภูศรี. (2565). กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Anjan Pathak. (2022). Leadership Skills that you need in this digital era. Retrieves August 20, 2024, from <https://blog.vantagecircle.com/leadership-skills-indigital-age/>

Broadribb, K. (2014). Digital Leaders: The new technology gurus in school. Digital Marketing Institute. (2018). The Most In-Demand Skills in Digital Leadership. Retrieves August 20, 2024, from <https://digitalmarketinginstitute.com/blog/the-most-in-demand-skills-indigital-leadership>

Esther Shein. (2021). 7 Skills of Successful Digital. Retrieves August 20, 2024, from [Leadershttps://www.cio.com/article/189078/skills-of-successful-digitalleaders.html](https://www.cio.com/article/189078/skills-of-successful-digitalleaders.html)

GDS. (2022). What are Digital Leadership Skills? Retrieves August 2, 2024 , from <https://gdsgroup.com/insights/article/what-is-digital-leadership/>

Kane G. C. (2018). Common traits of the best digital leaders. Retrieved. August 22, 2024 , from [https://sloanreview.mit.edu/article/common-traits-of-the bestdigital-leaders/](https://sloanreview.mit.edu/article/common-traits-of-the-bestdigital-leaders/)

Krejcie, R.V., & Morgan. D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610. from: [http://edorigami.wikispaces.com/Understanding+Digital+ Children+Ian+Jukes](http://edorigami.wikispaces.com/Understanding+Digital+Children+Ian+Jukes)

Pakorn AJ Leesakul. (2018). Leadership in Digital Era. Retrieves August. 25, 2024 , from shorturl.at/blO01

- Sheninger, E. (2013). 7 Pillars of Digital Leaders. Retrieved November 28, 2024 , from [http://www.teachthought.com/technology/7-pillars-digital leadership education](http://www.teachthought.com/technology/7-pillars-digital-leadership-education).
- Staff Writer. (2022). How to Achieve Five Competencies of Effective Digital Leaders. Retrieves August 20, 2021, from [https://www.smartsheet.com/contentcenter/ executive-center/digital-transformation/how-achieve-five-competencies-effective-digital-leaders](https://www.smartsheet.com/contentcenter/executive-center/digital-transformation/how-achieve-five-competencies-effective-digital-leaders)
- Sullivan, L. (2018). 8 Skills Every Digital Leader Needs /Top 8 Skills of Today's Digital Leaders. <https://www.cmswire.com/digital-workplace/8-skills-every-digital-leader-needs/the> Covid-19 Pandemic in Malaysia. Retrieves August 20, 2024, from <https://eric.ed.gov/?id=EJ1300492>
- Zhu, P. (2014). What are the Most Critical Qualities to a Successful Digital Leader. Retrieved November 17, 2024, from <http://futureofcio.com/2015/06/what-are-most-critical-qualities-to.html>.